

Małgorzata Balawender
psycholog sportu

Opinia psychologiczna dotycząca wpływu projektu rozporządzenia Ministra Edukacji nr 117 na młodzież trenującą sport

W związku z procedowanym projektem rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej nr 117 oraz planowanym wyłączeniem możliwości przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych w formie zdalnej przedstawiam stanowisko z perspektywy psychologa sportu pracującego z dziećmi i młodzieżą uprawiającą sport, w tym z zawodnikami realizującymi intensywne szkolenie sportowe.

W swojej praktyce zawodowej obserwuję, jak dużym wyzwaniem dla młodych sportowców jest równoległe funkcjonowanie w dwóch bardzo wymagających obszarach – edukacji oraz sporcie.

Trudność ta staje się szczególnie widoczna w ostatnich klasach szkoły podstawowej oraz w szkole ponadpodstawowej, kiedy jednocześnie znacząco wzrastają wymagania szkolne i sportowe.

Łączenie edukacji z karierą sportową jest od lat przedmiotem zainteresowania europejskiej polityki sportowej. Funkcjonuje w niej koncepcja **podwójnej kariery – dual career**, której istotą jest tworzenie takich warunków organizacyjnych, aby młody zawodnik mógł równoległe rozwijać się sportowo i realizować edukację, bez konieczności rezygnacji z jednego z tych obszarów z powodu barier organizacyjnych. Europejskie podejście do dual career zakłada nie obniżanie wymagań edukacyjnych, lecz tworzenie elastycznych rozwiązań pozwalających sportowcom realnie sprostać zarówno wymaganiom szkoły, jak i sportu wyczynowego.

Codziennosc młodego zawodnika trenującego na wysokim poziomie obejmuje nie tylko naukę i trening. Dochodzą do tego dojazdy, przygotowanie motoryczne, fizjoterapia, regeneracja, odpowiednia ilość snu, zawody, zgrupowania oraz podróże krajowe i zagraniczne. W wielu dyscyplinach wyjazdy na zawody trwające od czwartku do poniedziałku nie są sytuacją wyjątkową. W przypadku zawodników rywalizujących międzynarodowo dochodzą do tego wielogodzinne podróże i zmiany stref czasowych.

Istotnym problemem jest również nieprzewidywalność kalendarza sportowego. Zawodnik i jego rodzina na początku roku szkolnego nie są w stanie przewidzieć wszystkich startów, kwalifikacji, zgrupowań, powołań do reprezentacji czy zmian terminów zawodów. Część tych wydarzeń uzależniona jest od aktualnych wyników sportowych. W takich warunkach obowiązek stawienia się w konkretnym miejscu na egzaminie stacjonarnym, którego termin został ustalony wiele miesięcy wcześniej, może prowadzić do rzeczywistej kolizji obowiązków edukacyjnych i sportowych.

Możliwość przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych online znacząco ogranicza to obciążenie.

Pozwala młodemu zawodnikowi realizować obowiązek edukacyjny również w sytuacji, gdy przebywa na zawodach, zgrupowaniu lub obozie poza miejscem zamieszkania. Ułatwia także racjonalne rozłożenie egzaminów w ciągu całego roku szkolnego, zamiast ich kumulowania w

krótkim okresie.

Z perspektywy psychologicznej ma to znaczenie wykraczające poza kwestie organizacyjne. Młody człowiek funkcjonujący jednocześnie w bardzo wymagającym środowisku sportowym i edukacyjnym może doświadczać przewlekłego zmęczenia, przeciążenia, spadku motywacji oraz obniżenia poczucia własnej skuteczności. W swojej praktyce obserwuję również sytuacje, w których młody zawodnik zaczyna mieć poczucie, że niezależnie od wkładanego wysiłku nie jest wystarczająco dobrym uczniem albo wystarczająco dobrym sportowcem. Taka kumulacja wymagań może negatywnie wpływać zarówno na funkcjonowanie szkolne i sportowe, jak i na ogólne samopoczucie młodego człowieka.

Edukacja domowa stanowi dla części młodych sportowców rozwiązanie pozwalające bardziej elastycznie organizować naukę, trening, sen, regenerację oraz podróże związane z zawodami i zgrupowaniami. Egzaminy klasyfikacyjne online są naturalnym uzupełnieniem tego modelu, ponieważ pozwalają zachować tę elastyczność również na etapie weryfikacji osiągnięć edukacyjnych.

Jednocześnie dostrzegam potrzebę zapewnienia rzetelności, wiarygodności oraz odpowiednich standardów przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych. Cel ten nie musi jednak prowadzić do całkowitego wyeliminowania możliwości przeprowadzania egzaminów w formie zdalnej. Możliwe jest wypracowanie rozwiązań organizacyjnych i technicznych pozwalających z jednej strony zagwarantować samodzielność i wiarygodność egzaminu, a z drugiej zachować dostępność tej formy dla uczniów, dla których obowiązkowe stawiennictwo w szkole stanowi istotną barierę.

Z perspektywy psychologa sportu uważam, że całkowite wyłączenie możliwości przeprowadzania egzaminów klasyfikacyjnych online może nieproporcjonalnie obciążyć grupę młodych osób realizujących intensywne szkolenie sportowe. Zasadne byłoby pozostawienie możliwości stosowania egzaminów zdalnych, przy jednoczesnym określeniu jasnych zasad zapewniających ich rzetelność i wiarygodność.

Rozwiązanie takie pozostawałoby zgodne z europejskim podejściem do **dual career**, którego istotą jest tworzenie warunków umożliwiających młodym sportowcom równoległe realizowanie edukacji i rozwoju sportowego.

W mojej ocenie system edukacyjny powinien dążyć do tego, aby młody sportowiec nie był zmuszany do wyboru pomiędzy nauką a sportem, jeśli oba te obszary mogą być realizowane równoległe przy zachowaniu pełnych wymagań edukacyjnych.

Małgorzata Balawender
psycholog sportu